

سمینار اختلالات شخصیت

علامت‌شناسی و تشخیص

مریم رسولیان، روانپزشک

گروه روانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران
۲۶ مرداد ۱۴۰۲ - سازمان نظام پزشکی

موضوعات مورد بحث

1. تعریف شخصیت
2. تعریف اختلال شخصیت
3. طبقه‌بندی اختلالات شخصیت
4. ویژگی‌های عمومی اختلالات شخصیت
5. جمع‌بندی نهایی

تعريف شخصيت

شخصیت چیست؟

✓ آیا بعد قابل مشاهدهی رفتار هر فرد است؟

✓ آیا برداشت دیگران از منش فرد است؟

✓ آیا در نبود دیگران (تنهایی) هم شخصیت وجود دارد؟

✓ آیا همه ابعاد شخصیت برای دیگران قابل مشاهده است؟

نکات قبل از ورود به بحث

✓ شخصیت در مورد چگونه بودن افراد صحبت می کند، نه در

مورد داشتن یا نداشتن یک اختلال.

✓ تفاوت بین سبک شخصیتی و اختلال شخصیت مهم است.

✓ نکات ضعف و قوت هر کس در شیوه نگاهش به زندگی است

یا همان شخصیت او است.

تعریف شخصیت

✓الگوی مشخصه‌ی فردی در زمینه‌ی تفکر، احساس، رفتار،
انگیزش، دفاع، عملکرد بین فردی و شیوه تجربه‌ی خود و
دیگران

Jonathan Shedler, PhD, 2021

تعریف شخصیت

✓ الگوی نسبتاً ثابتِ شناختی، احساسی و رفتاری در طول زندگی فرد و در موقعیت‌های مشابه

✓ ارزیابی شخصیت با بررسی چهار حیطه زیر انجام می‌شود :

۱- شناخت (شیوه ادراک و تعبیر خود، دیگران و رویدادها)

۲- عواطف (دامنه، شدت، توانایی کنترل، مناسب بودن پاسخ)

۳- عملکرد بین فردی

۴- کنترل تکانه‌ها (شیوه و شدت بروز خشم و محرومیت‌ها)

سطح بندی شخصیت

✓ کرنبرگ هر ویژگی شخصیتی را در ۴ سطح بررسی می کند:

Healthy ✓

Neurotic ✓

Borderline ✓

Psychotic ✓

عوامل موثر در شکل‌گیری شخصیت

✓ وراثت : ۵۰٪

✓ محیط : ۵۰٪

فرهنگ

خانواده

گروه های همسالان

تجارب شخصی

تعريف اختلالات شخصیت

اختلالات شخصیت

✓ الگوهای شخصیتی در یک طیف سالم تا به شدت آشفته وجود دارند.

✓ بین شخصیت هنجار و بیمارگونه گسستی وجود ندارد.

✓ درک الگوهای شخصیتی مستلزم درک فرآیندهای زیربنایی شخصیت مانند تعارضات درونی، دفاعها و انگیزهها است.

باورهای نادرست در مورد اختلال شخصیت

✓ استیگما

در جامعه مسئله ساز هستند

بهبود پیدا نمی کنند، و حس ناتوانی، گناه و خشم در پزشک ایجاد می کنند.

✓ غیر قابل درمان

✓ در درمان جایگاهی ندارد

تعریف اختلال شخصیت

الگوی رفتاری و یا احساسی نسبتاً ثابت در طول زندگی، که با انتظارات جامعه از فرد متفاوت است و حداقل در دو مورد از حیطه‌ها زیر برجسته است.

۱- شناخت

۲- عواطف

۳- عملکرد بین فردی

۴- کنترل تکانه‌ها

نقش‌های هنجار بالغانه

✓ زندگی مستقل

✓ درس خواندن و رشد شخصی

✓ کار کردن

✓ ارتباط با فامیل

✓ شکل دهی روابط دوستانه

✓ پیگیری فعالیت‌های خوشایند یا تفریحی

✓ ایجاد رابطه صمیمانه

ویژگی‌های مشترک اختلالات شخصیت:

- ✓ تکرار شونده بودن
- ✓ ایجاد دیسترس در فرد یا اطرافیان
- ✓ اختلال عملکرد حداقل در یک حیطه‌ی مهم زندگی (کار، روابط بین فردی).
- ✓ رفتارهای غیرقابل انعطاف و غیرانطباقی
- ✓ حد اقل سن شروع از نوجوانی
- ✓ منطبق با ایگو در برابر ناهم‌خوان با ایگو
- ✓ به دنبال مصرف مواد یا ابتلا به بیماری دیگر نباشد.

اختلال شخصیت

✓ شیوع در کل جمعیت = ۲۰٪ - ۱۰٪

✓ شیوع در بیماران روانپزشکی = ۵۰٪ - ۳۵٪

طبقه‌بندی اختلالات شخصیت

رویکرد به انواع شخصیت

سیستم طبقه ای:

✓ تعریف قطعی با ملاک‌های مشخص برای هر اختلال وجود دارد.

✓ منطبق بر کار بالینی

✓ همه اطلاعات مورد استفاده قرار نمی‌گیرد

رویکرد به انواع شخصیت

سیستم طیفی:

✓ انعطاف پذیری

✓ بررسی هر صفت به صورت جداگانه

✓ همه اطلاعات مورد استفاده قرار می گیرد

کلیات تشخیصی

✓ بسیاری از صفاتی که در اختلال شخصیت توصیف می شود

به درجاتی در شخصیت بهنجار وجود دارد، اما منجر به

رفتار غیرطبیعی و تنش در محیط زندگی نمی شود.

✓ نوع و شدت واکنش و ایجاد تنش در محیط زندگی شاخصی

برای اختلال شخصیت است.

طبقه بندی اختلال شخصیت بر اساس DSM

گروه الف : درونگرا و عجیب

شیوع در بیماران	شیوع در جمعیت	زن / مرد	نام اختلال
-----	%۰/۵ - %۷/۵	زن > مرد	اسکیزوئید
%۱۰ - %۳۰	%۰/۵ - %۲/۵	زن > مرد	پارانوئید
-----	%۳	-----	اسکیزوتایپال

گروه درونگرا و عجیب (اسکیزوئید-اسکیزوتایپال)

✓ مشکل در روابط صمیمی با دیگران

✓ احساس بی‌نیازی به روابط صمیمی

✓ عدم آگاهی از نیازها و انگیزهای خود

✓ عدم درک نیازهای دیگران

✓ ظاهر و ارتباط کاملاً متفاوت با دیگران (عجیب بودن)

پارانوئید

- ✓ باور پایه بی‌اعتمادی به دیگران است.
- ✓ یک باور پایه خطرناک بودن دیگران است.
- ✓ اکثر اوقات حالت تدافعی در برابر دیگران دارند.
- ✓ حالت تدافعی منجر به عصبانیت و پرخاشگری می‌شود.
- ✓ مشکلات بین فردی خود را به دیگران نسبت می‌دهد.

طبقه بندی اختلال شخصیت بر اساس DSM

گروه ب : برونگرا و هیجانی

نام اختلال	زن مرد	شیوع در جمعیت	شیوع در بیماران
ضد اجتماعی	یک به سه	٪ ۱ - ٪ ۳	٪ ۳۰ - ٪ ۳
خود شیفته	یک به سه	٪ ۱	٪ ۱۶ - ٪ ۲
نمایشی	سه به یک	٪ ۲ - ٪ ۳	٪ ۱۵ - ٪ ۱۰
مرزی	سه به یک	٪ ۲	٪ ۲۰ - ٪ ۱۰

گروه برونگرا و هیجانی

✓ کنترل هیجان و تکانه مشکل اصلی این گروه است.

✓ در روابط بین فردی هیجانی و تکانشی عمل می کنند.

✓ روابط بین فردی ناپایدار دارند.

شخصیت مرزی

✓ ناپایداری در روابط بین فردی

✓ نگاه بی ثبات به خود و دیگران

✓ طلب توجه زیاد در روابط بین فردی و ادراک شدید حس

طره

✓ رفتارهای آسیب به خود و خودزنی

شخصیت خودشیفته

✓ احساس برتری و فوق‌العاده بودن

✓ نیاز به تحسین توسط دیگران

✓ حساسیت نسبت به انتقاد و واکنش پرخاشگرانه

✓ تحقیر دیگران

✓ سوء استفاده از افراد

طبقه بندی اختلال شخصیت بر اساس DSM

✓ گروه ج : مضطرب و بیمناک، اجتنابی

شیوع در بیماران	شیوع در جمعیت	زن مرد	نام اختلال
٪۱۰	٪۵ - ٪۱	زن = مرد	اجتنابی
٪۱۰ - ٪۳	٪۱	یک به سه	وسواسی - جبری
-----	٪۷	زن = مرد	وابسته

گروه مضطرب و بیمناک، اجتنابی

- ✓ در درون و بیرون منابع متعدد استرس دارند.
- ✓ شیوه حل تعارض اکثرا اجتنابی و محدود کننده است.
- ✓ علیرغم اجتناب‌های درونی علاوه بر اجتناب بیرونی،
- نگرانی‌ها گاهی به صورت علائم جسمانی بروز می‌کند.

ویژگی‌های عمومی اختلال شخصیت

اختلال شخصیت

✓ ویژگی های کلی اختلالات شخصیت :

✓ ناتوان از کار کردن ← بیکاری، رشد حرفه‌ای و جایگاه حرفه‌ای متناسب با توانایی های فرد نیست

✓ ناتوان از دوست داشتن ← تنهایی

✓ ناتوان از دوست داشته شدن ← مشکل در زندگی زناشویی

ثبات شخصیت

آیا صفات شخصیتی در طول زندگی تغییر می کند؟

✓ پذیرا بودن و بی ثباتی عاطفی با افزایش سن کاهش می یابد.

✓ تکانشی بودن کاهش می یابد.

✓ وجدانی بودن و سازگاری با افزایش سن افزایش می یابد.

✓ بدبینی با سن افزایش می یابد.

✓ پر خاشگری با افزایش سن کاهش می یابد.

جمع بندی

جمع بندی تشخیصی اختلال شخصیت

✓ تفاوت حالت (State)، صفت (Trait)

✓ پیشینه خانوادگی (بیولوژی و سایکولوژی) افراد کمک تشخیصی است.

✓ رفتارهای فرد در برابر استرس، سبب تنش و مشکلات می شود.